

The Communication Trust
Every child understood

Niniejsza publikacja przygotowana została przez fundację Communication Trust z pomocą firmy BT na cele kampanii Hello z okazji krajowego roku komunikacji.

Spis treści

Nauka mówienia	p1
Witaj świecie - do 6 miesięcy	p2
Poznanie swojego dziecka - do 1 roku	p3
Pierwsze słowa - do 18 miesięcy	p4
Mowa małego dziecka - do 2 lat	p5
Mowa dziecka - do 3 lat	p6
Mała gaduła - do 4 lat	p7
Dalszy rozwój - do 5 lat	p9
Krótki przewodnik	p11
Lista kontrolna	p12
Informacje dodatkowe	p13

Nauka mówienia

Jest niezwykle istotne, aby dzieci uczyły się mówić i słuchać, żeby mogły porozumiewać się z ludźmi ze swojego otoczenia, uczyć się, nawiązywać kontakty i bawić.

Podczas nauki niektóre dzieci szybciej zaczynają mówić, a inne trochę później. Wszystkie maluchy powinny jednak w określonym momencie osiągnąć pewne etapy rozwojowe.

Jeszcze przed narodzinami dzieci słuchają i potrafią rozpoznać głosy. Po przyjściu na świat uczą się porozumiewać, patrząc na rodziców, słuchając i samemu włączając się do komunikacji. W miarę rozwoju dzieci zaczynają rozumieć, co mówią inni ludzie, uczą się wymawiać słowa i zdania, a ich mowa zaczyna być coraz wyraźniejsza.

Nauka mówienia nie jest wynikiem przypadku — dziecku potrzebna jest pomoc z zewnątrz.

Rodzice to najważniejsi ludzie, mogący pomóc swoim dzieciom w nauce – najlepiej je znają, najbardziej im na nich zależy i chcą zapewnić im możliwie najbardziej optymalny życiowy start. Im większa wiedza rodziców, tym bardziej będą mogli wesprzeć swoje dzieci.

Pomaganie swoim pociechom w nauce jest proste i odbywać się może poprzez mówienie do nich, słuchanie ich i wspólną zabawę. Rozwój umiejętności komunikacyjnych sprawia problem wielu – świadomość tego, czego można się spodziewać, pozwala rodzicom dopilnować, aby proces ten przebiegał prawidłowo.

W niniejszym przewodniku znaleźć można informacje na temat metod wspierania dzieci w mówieniu i słuchaniu oraz sprawdzania, czy rozwijają się one poprawnie.

W przypadku obaw dotyczących mowy dziecka, można wyjaśnić je lekarzowi albo pielęgniarce środowiskowej, korzystając z listy kontrolnej podanej na stronie 52, albo porozmawiać bezpośrednio z pracownikiem lokalnej poradni logopedycznej.

Witaj świecie!

Niemowlęta uczą się porozumiewać już od pierwszego dnia życia. Ich komunikacja obejmuje obserwowanie twarzy rodziców i wytwarzanie dźwięków. Mogą one również próbować naśladować swoich rodziców. Można sprawdzić to, wyciągając język i obserwując ich reakcję. Umiejętność kopiowania jest dla dzieci bardzo ważna – właśnie w ten sposób się uczą.

Do 6 miesięcy...

...niemowlęta zazwyczaj

- wytwarzają dźwięki przypominające gruchanie i gaworzenie skierowane do siebie samych albo do innych ludzi
- wytwarzają dźwięki mające przykuć uwagę rodziców
- obserwują ich twarz, kiedy ci do nich mówią
- robią się podekscytowane, słysząc głosy, wyrażając to poprzez kopanie nóżkami, machanie rączkami lub wydawanie z siebie różnych dźwięków
- reagują na uśmiechy i śmiech innych ludzi, uśmiechając się albo śmiejąc
- odpowiadają na skierowane do siebie słowa dźwiękami

Co można zrobić...

- Mówić do dziecka. Opowiadać mu o swoich czynnościach, dokąd się idzie i o swoich spostrzeżeniach na jego temat – niemowlę słucha mowy rodzica i przyswaja ją sobie
- Śpiewać piosenki i recytować rymowanki, zwłaszcza te z elementami pokazywania i powtórzeniami
- Oglądać książeczki z obrazkami i opowiadać o nich – nigdy nie jest zbyt wcześnie na wspólne czytanie

Inne pomysły i zabawy znaleźć można na stronie www.hello.org.uk/smalltalk

Gaworzenie

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

Naśladuj dźwięki wytwarzane przez dziecko

*Czy niemowlę patrzy na Ciebie lub włącza się do komunikacji?
Czy niemowlę grucha i gaworzy do siebie?*

Słuchanie

Opowiadaj dziecku o tym, co robisz

Czy w tym czasie obserwuje ono Twoją twarz?

Włączanie się

Poświęć czas na mówienie do niemowlęcia i zabawę – usiądź na podłodze i baw się z nim, mów do niego i słuchaj go

Czy niemowlę włącza się do komunikacji, uśmiecha albo śmieje?

Poznawanie swojego dziecka

Do 1 roku życia dzieci komunikują się na szereg sposobów – wytwarzając dźwięki, wskazując na różne przedmioty i patrząc na rodziców w celu zwrócenia ich uwagi. Mogą chcieć rozmawiać z rodzicami na swój własny sposób i zaczynają rozumieć na czym polegają poszczególne czynności, proste słowa i zajęcia.

Do **1** roku...

...niemowlęta zazwyczaj

- wytwarzają różne dźwięki, ciągi odgłosów, takich jak „mama-ma” i „ba-ba-ba”. Wskazują również na różne rzeczy i patrzą na rodziców w celu zwrócenia ich uwagi
- wypowiadają swoje pierwsze słowa i mogą gestykulować – nie wszystkie roczne dzieci potrafią to jednak zrobić
- zaczynają rozumieć słowa, takie jak „pa pa” i „do góry”, szczególnie jeżeli towarzyszą im gesty
- znają nazwy przedmiotów z własnego otoczenia, np. „auto”, „tata” i „miś”
- włączają się do rozmowy, odpowiadając na słowa osoby dorosłej gaworzeniem

Co można zrobić...

- Naśladować dziecko, kiedy gaworzy, odpowiadać mu i „prowadzić z nim rozmowę”
- Mówić, gestykulując. Można np. machać, mówiąc „pa pa”, albo wyciągać ręce do dziecka, mówiąc „do góry” – w ten sposób pomaga im się zrozumieć znaczenie słów
- Śpiewać piosenki z pokazywaniem, np. o pajęczku – „Incy Wincy Spider”, lub bawić się w zabawy typu „a-kuku” – „Peek-a-Boo”, pobudzając w ten sposób rozwój umiejętności komunikacyjnych

Inne pomysły i zabawy znaleźć można na stronie www.hello.org.uk/smalltalk

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

Obserwuj dziecko

Czy stara się i udaje mu się zwrócić Twoją uwagę?

Kiedy chce dostać coś, co znajduje się poza jego zasięgiem...

Czy krzyczy, wskazuje na dany przedmiot i wydaje z siebie różne dźwięki?

Słuchanie

Połóż trzy albo cztery znane dziecku przedmioty w jego pobliżu i poproś o jeden z nich – wyciągnij rękę i powiedz „Gdzie jest miś?”

Czy dziecko patrzy na odpowiednią rzecz albo wskazuje na nią?

Może nawet Ci ją dać

Włączanie się

Mów do dziecka i rób przerwy, dając mu szansę na odpowiedź

Czy dziecko wydaje z siebie dźwięki i włącza się do rozmowy?

Pierwsze słowa

Do momentu ukończenia 18 miesięcy dziecko zaczyna mówić – czas ten jest niezmiernie ekscytujący. Maluch próbować będzie wymawiać kilka wyrazów, choć nie wszyscy będą w stanie je zrozumieć.

Do **18** miesięcy...

...dzieci zazwyczaj

- mówią! Są w stanie wypowiedzieć około 20 słów. Są to zwykle wyrażenia często wypowiedziane w domu przez rodziców, np. „mleko”, „tata”, „hura!”, „pa pa” oraz „więcej”
- wypowiadają słowa po swojemu, często niewyraźnie – obcy ludzie lub krewni mogą ich nie rozumieć, ale rodzice będą wiedzieć o co chodzi
- rozumieją proste słowa oraz krótkie zwroty. Zwykle są to określenia, które często słyszą w ciągu dnia, np. „załóż kurtkę”, „picie”, „buty”, „autobus”, „obiad” oraz „nie ma”
- potrafią na prośbę rodzica wskazać znany sobie przedmiot
- bawią się chętnie w zabawy typu: „a-kuku” – „Peek-a-boo” oraz „klepanie ciasta” – „Pat-a-Cake”

Co można zrobić...

- Jeśli dziecko wskazuje na coś, można powiedzieć mu co to jest – „to jest robak!”
- Wspólne czytanie książek i oglądanie zdjęć rodzinnych to świetny sposób na nawiązywanie rozmowy z dzieckiem
- Spędzać z dzieckiem czas na zewnątrz, mówiąc do niego, słuchając i poznając otoczenie – jest tam wiele rzeczy, o których można mówić

Inne pomysły i zabawy znaleźć można na stronie www.hello.org.uk/smalltalk

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

Postępuj, co mówi dziecko

Czy wypowiada już słowa? Ile wyrazów potrafi wymówić? Możesz je zapisać

Słuchanie

Pomyśl, co dziecko lubi robić najbardziej

Czy robi się podekscytowane, kiedy rodzice wspominają tę czynność? „Czas na obiad”, „czas na kąpiel”, „przyszła mama”

Włączanie się

Mów do dziecka i baw się z nim w proste zabawy – np. rozmawiając „na niby” przez telefon lub budując wieżę z klocków

Czy dziecko próbuje poznać zabawki, naciska guziki i wydaje z siebie dźwięki?

Czy obecność rodzica sprawia mu przyjemność?

Czy lubi bawić się i poznawać różne przedmioty?

Mowa małego dziecka

Po ukończeniu dwóch lat dziecko staje się rozwiniętą osobą i zaczyna poznawać otaczający je świat. W tym czasie ilość rozumianych słów i zwrotów rośnie bardzo szybko. Może to być źródłem frustracji, jeżeli dziecko nie będzie umiało wytłumaczyć, o co mu chodzi.

Do 2 roku...

...dzieci zazwyczaj

- wypowiadają 50 pojedynczych słów lub więcej, np. „sok”, „auto”, „mama”, „huśtać” oraz „piłka”
- zaczynają wymawiać krótkie zdania składające się z dwóch lub trzech wyrazów, np. „więcej soku”, „pa pa tato” oraz „moje auto”
- zadawać proste pytania, np. „Co to?” lub „Kto to?” Mogą robić to bardzo często!
- rozumieją od 200 do 500 słów
- rozumieją proste pytania i instrukcje, np. „Gdzie jest dzidzius?” albo „Przynieś piżamę”
- chętnie bawią się zabawkami, karmiąc lalkę albo udając, że prowadzą samochód, zazwyczaj podczas zabawy wydając z siebie różne dźwięki i mówiąc

Co można zrobić...

- Recytować proste rymowanki i śpiewać piosenki z pokazywaniem. Pomoże to dziecku poznać rytm języka i sprawi, iż mówienie i słuchanie będzie miało charakter aktywny i zabawowy
- Wspólnie czytać książki. Świetnie nadają się do tego książeczki z podnoszonymi klapkami – można oglądać z dzieckiem obrazki i opisywać je
- Powtarzać i rozwijać wypowiedziane przez dziecko zwroty. Jeśli dziecko powie „sok”, można powiedzieć „więcej soku”, „poproszę sok”, „nie ma soku”. W ten sposób dziecko dowiaduje się, jak można łączyć wyrazy, tworząc krótkie zdania

Inne pomysły i zabawy znaleźć można na stronie www.hello.org.uk/smalltalk

Więcej soku

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

Baw się z dzieckiem, słuchając, co mówi
Czy wypowiada ono coraz więcej słów i łączy 2 lub 3 wyrazy w zdania?

Słuchanie

Czy dziecko rozumie proste pytania?
*Odkładając zakupy na miejsce, powiedz „Znajdź jabłko”
Czy podczas oglądania zdjęć, dziecko potrafi zapytane rozpoznać członka rodziny?*

Włączanie się

Obserwuj sposób, w jaki dziecko bawi się i reaguje na inne osoby
*Czy pozwala Ci włączyć się do zabawy? Czy chętnie bawi się w zabawy „na niby” samochodami, kolejką, w zakupy albo gotowanie?
Czy chętnie układa kształty i proste układanki?*

Mowa dziecka

Do momentu ukończenia 3 lat dziecko będzie potrafiło wypowiadać dużo więcej słów, łącząc je w dłuższe zdania. Jest to bardzo ekscytujący czas, wiążący się z zadawaniem przez dziecko niezliczonych pytań, które mają pomóc mu w nauce i poznawaniu otaczającego go świata. Często chętnie rozmawia ze znanymi sobie dorosłymi osobami.

Do 3 roku...

...dzieci zazwyczaj

- używają wyrazów różnego rodzaju, aby nazywać różne rzeczy. Na przykład, aby opisać: wygląd przedmiotów („duży”, „miękki”), gdzie się one znajdują („pod”, „nad”), jakie jest ich przeznaczenie („jedzenie”, „zabawa”), ich ilość („dużo”) i kim są („ja”)
- łączą ze sobą 4 lub 5 wyrazów, np. „Jestem już dużym dziewczynką”
- mówią wyraźniej, choć niektóre dzieci mogą jeszcze mówić w dziecinny sposób, np. „lula” zamiast „rura”
- rozumieją proste pytania zaczynające się od „kto”, „co” i „gdzie”
- dłużej bawią się w zabawy „na niby” lub wykazują się złożonymi pomysłami
- potrafią przeprowadzać prawidłową rozmowę
- słuchają i zapamiętują proste opowiadania

Co można zrobić...

- Wspólnie czytać książki i mówić o nich oraz o występujących w nich postaciach. Komentować wygląd i czyny różnych postaci
- Jeśli wypowiedane przez dziecko słowa są niewyraźne, najlepiej powtórzyć je w poprawny sposób, a nie kazać dziecku wymówić je ponownie.
- pokazać dziecku na czym polega słuchanie, można na chwilę zatrzymać się i posłuchać, co dzieje się dookoła. Można to zrobić w domu albo na dworze

Inne pomysły i zabawy znaleźć można na stronie www.hello.org.uk/smalltalk

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

W tym wieku dzieci są dość rozmowne. Rodzice powinni zauważyć, czy dziecko potrafi mówić zdaniami.

*Czy używa słów i zdań, aby zadawać pytania lub dostać to, co chce?
Czy mowa dziecka jest na tyle wyraźna, by większość wypowiedzianych zwrotów była zrozumiała?*

Słuchanie

Trzylatek rozumie dużo więcej wypowiedzianych zwrotów

Czy potrafi zapamiętać dłuższe polecenia i informacje? „Miś jest na kanapie”, „Znajdź duży talerz” albo „Narysuj dom z czerwonymi drzwiami”

Włączanie się

Trzyletnie dzieci lubią towarzyszyć osobom dorosłym i innym dzieciom

Czy obserwują bawiące się dzieci, a jeśli czują się komfortowo, włączają do zabawy?

Mała gaduła

Czterolatek powinien wypowiadać wiele słów i zdań. W tym okresie zaczyna za pomocą mowy nawiązywać nowe znajomości oraz rozwiązywać problemy. Mówi, aby dowiedzieć się nowych rzeczy, zadając przy tym mnóstwo pytań. Nauka mówienia w tym czasie jest bardzo intensywna.

Do 4 roku...

...dzieci zazwyczaj

- zadają mnóstwo pytań zaczynających się od „co”, „gdzie” i „dlaczego”

- odpowiadają na pytania mające na celu ustalenie, dlaczego coś się stało, np. „**Dlaczego płaczesz?**”, „**Bo skaleczyłem się w kolano**”

- wypowiadają dłuższe zdania i je ze sobą łączą, np. „**Na kolację zjadłem pizzę a potem bawiłem się w ogrodzie**”

- opisują wydarzenia, które już miały miejsce, np. „**Przebraliśmy się, poszliśmy do sali i śpiewaliśmy piosenki. Wszystkie mamy i tatusiowie patrzyli**”

- zaczynają opowiadać proste dowcipy, chociaż często są one pozbawione sensu

- zaczynają planować zabawę z innymi osobami

- wypowiadają się w sposób płynny i przeważnie wyraźny, choć kłopot sprawiać im jeszcze mogą niektóre głoski, np. „r” np. „rower”, „l” np. „list”, „sz” np. „szafa” oraz „dź” np. „dżem”
- słuchają dłuższych opowiadań i odpowiadają na pytania dotyczące usłyszanej historii. Na przykład na proste pytania typu: „**Z kim Kopciuszek tańczył na balu?**”, „**Czy siostry Kopciuszka były miłe?**”
- rozumieją znaczenie słów określających kolor, ilość i czas, np. „**niebieskie auto**”, „**trzy palce**” oraz „**jutro mam urodziny**”
- lubią zabawy „na niby”

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

Do ukończenia 4 roku życia dzieci potrafią wyjaśniać swoje pomysły, wypowiadają się zdaniami i mówią o rzeczach, które się wydarzyły

Czy dziecko potrafi wyjaśnić innym osobom, na czym polegało określone wydarzenie albo zajęcie – gdzie poszliście i co się działo?

Dziecko: „Mama, ja i Jasper poszliśmy do parku, ale on uciekł”

Osoba dorosła: „O nie, co się z nim stało?”

Dziecko: „Pani znalazła go w kawiarni – mieliśmy szczęście, prawda, mamo?”

Słuchanie

Czterolatek coraz bardziej rozumie mowę innych ludzi

Czy dziecko potrafi w miarę dobrze wykonać proste, dwuczłonowe polecenia? „Idź po kapcie, są na górze pod łóżkiem mamy”

Czy rozumie pytania zaczynające się od „dlaczego”? „Dlaczego trzy małe świnki bały się złego wilka?”

Włączanie się

Czterolatki używają słów do organizowania zabawy sobie i innym.

Czy słyszysz, że Twoje dziecko tak robi?

Możesz usłyszeć zdania w rodzaju: „Jesteśmy teraz na niby w dżungli, ty będziesz tygrysem a ja lwem, a potem...”

Co można zrobić...

- Wyznaczyć specjalny czas na opowiadanie o tym, co się wydarzyło w danym dniu. Można to zrobić, pytając: „Powiedz mi, co ci się najbardziej dzisiaj podobało?”
- Bawić się słowami i głoskami – np. wymyślić słowa zaczynające się od tej samej głoski, albo rymujące się. Rymowanie jest ważną umiejętnością przydatną podczas nauki czytania
- Bawić się razem w zgadywanki. Opisać znaną dziecku postać i zobaczyć, czy odgadnie, kto to. Następnie pozwolić mu opisać kogoś i samemu spróbować odgadnąć tożsamość tej osoby

Inne pomysły i zabawy znaleźć można na stronie www.hello.org.uk/smalltalk

Dalszy rozwój

Pięcioletnie dziecko chodzi już do szkoły. Musi nauczyć się słuchania, rozumienia i dzielenia się swoimi pomysłami z nowymi dorosłymi osobami i w większych grupach. Musi również nadal prowadzić rozmowy – aby dzielić się informacjami, nawiązywać znajomości i wyjaśniać, jak się czuje.

Do 5 roku...

...dzieci zazwyczaj

- potrafią brać udział w dłuższej rozmowie
 - używają poprawnie zbudowanych zdań, np. „Na kolacji u Jamilii jadłem spaghetti”
 - cały czas uczą się nowych słów i zastanawiają się nad znaczeniem różnych wyrazów
 - potrafią opowiedzieć zasłyszaną historię mniej więcej we właściwej kolejności i używając języka nadającego wypowiedzeniu postać opowiadania np. „Pewnego razu...”
 - mówią płynnie i używają większości dźwięków mowy. Cały czas trudność sprawiać mogą im trudniejsze słowa, takie jak „telewizor” lub „samochód”. Kłopotliwe mogą być głoski typu „r” lub „dż”
- chętnie słuchają opowiadań, piosenek i rymowanek, mogą również zacząć tworzyć własne
 - zadają pytania dotyczące usłyszanych historii i komentują je w sposób sensowny
 - rozumieją wypowiedziane polecenia, kiedy robią coś innego – nie muszą zatem przerywać swoich czynności, aby słuchać
 - rozumieją bardziej złożone wyrażenia, takie jak „ostatni”, „może”, „chyba” i „powyżej”
 - używają mowy, aby przyłączyć się do innych dzieci i dorosłych, rozwiązywać problemy i przeprowadzać dłuższe rozmowy

Pewnego razu....

Jak Twoje dziecko sobie radzi?

Mówienie

Czy dziecko potrafi prawidłowo prowadzić rozmowę? Kiedy rozmawiasz z dzieckiem...

Czy potrafi ono porządkować myśli i formułować dłuższe zdania? Czy zwykle rozumiesz, co mówi?

Zwróć uwagę na następujące elementy...

Czy często wpada w złość albo rezygnuje z próby opowiedzenia Ci czegoś?

Czy regularnie zapomina słów albo pomija jakieś informacje? Czy jego mowa wydaje się nieuporządkowana i chaotyczna? Jeśli tak jest, może to być problemem

Słuchanie

Sprawdź, na ile dziecko Cię rozumie

Czy potrafi słuchać, wykonując w tym czasie inne czynności? Poproś dziecko o kurtkę i buty, kiedy będzie rysować albo bawić się (nie rób tego podczas oglądania telewizji, gdyż jest to zbyt absorbujące)

Czy zaczyna rozumieć, iż rzeczy mogą mieć miejsce o różnym czasie?

„Niedługo święta Bożego Narodzenia – jeszcze tylko 5 razy pójdziesz spać”, albo za pomocą słów, takich jak „rano”, „jutro”, „we środę”

Zwróć uwagę na następujące elementy...

Jeśli musisz wiele razy powtarzać coś lub upraszczać polecenia, może to oznaczać problem

Włączanie się

Czy rozmawia z innymi dziećmi i przyłącza się do rozmów i zabawy w grupie?

Można to sprawdzić, mówiąc do swojego dziecka o tym, co się wydarzyło danego dnia – rozmowy te często obejmować będą różne gry i zajęcia, w jakie dziecko bawiło się z kolegami lub koleżankami

Co można zrobić...

- Choć dziecko może znać wiele różnych słów, ważne jest, by cały czas wprowadzać nowe wyrazy i zwroty. W ten sposób ciągle się uczy. Spróbuj wymyślić różne słowa oznaczające to samo, np. synonimy słowa „duży”
- Przed udzieleniem odpowiedzi na pytanie lub wykonaniem polecenia, dziecko może potrzebować chwilę się zastanowić. Daj mu na to czas, powstrzymując się od odpowiadania za nie albo dokańczania za nie zdania
- Gry planszowe uczą dzieci słuchania i robienia rzeczy na zmianę – obie umiejętności są bardzo ważne do prawidłowej rozmowy

Krótki przegląd...

Poniższa tablica pokrótce przypomina podstawy tego, co powinny robić dzieci w każdym wieku – co powinny mówić i rozumieć i jak powinny uczestniczyć w kontaktach i komunikować się z innymi.

	6 miesięcy	1 rok	18 miesięcy
Mówienie	Wydawanie różnych odgłosów	Wydawanie odgłosów przypominających mówienie i często wypowiedzianie pierwszych słów	Wypowiadanie słów takich jak „tata”
Słuchanie	Przeglądanie się twarzy osoby mówiącej	Rozumienie prostych słów, takich jak „pa pa”	Rozumienie prostych wyrażeń, takich jak „nic nie zostało”
Uczestnictwo	Uśmiechanie się, gdy druga osoba się śmieje	Branie udziału w „rozmowach”, wydając odgłosy gaworzenia	Wypróbowywanie i chętnie bawienie się przy pomocy zabaw takich jak „a kuku!”

2 lata	3 lata	4 lata	5 lat
Składanie razem słów, takich jak „pa pa mama”	Składanie razem 4 lub 5 słów, jak „mój tata grać w piłkę”	Zadawanie wielu pytań, takich jak „dlaczego...”	Mówienie posługując się zdaniami bardziej podobnymi do zdań używanych przez dorosłych
Rozumienie prostych pytań, takich jak „Gdzie jest dzidziuś?”	Słuchanie i zapamiętywanie prostych historyjek z obrazkami	Rozumienie pytań dotyczących historyjki „Kto wspiął się na tonyżkę fasoli?”	Rozumienie długich i bardziej skomplikowanych informacji, jak np. „najpierw... a później...”
Chętnie bawienie się z udawaniem na niby, jak np. rozmawianie przez telefon	Chętnie prowadzenie prawdziwych rozmów	Planowanie bardziej skomplikowanych gier i zabaw z innymi	Częste odzywanie się podczas rozmowy

Checklist

Jeśli nie jest się pewnym, czy umiejętności porozumiewania się dziecka są na właściwym poziomie, należy skorzystać z następujących stron w celu podkreślenia tych obszarów, co do których ma się zastrzeżenia. Prosimy pamiętać o sprawdzeniu zawartych w tym przewodniku informacji na temat tego, co dziecko powinno robić w danym wieku.

Słuchanie		☒
Nie wydaje się, że słyszy lub ma trudności ze słuchaniem na poziomie swojego wieku		
uwagi...		
Nie potrafi wykonywać poleceń właściwych dla swojego wieku		
notes...		
Musi usłyszeć coś wiele razy zanim to zrozumie		
uwagi...		
Nie odpowiada na pytania lub gdy to czyni, podaje błędne odpowiedzi		
uwagi...		
Wydaje się, że nie uczy się zbyt łatwo nowych słów		
uwagi...		

Mówienie		☒
Nie zna tak wielu słów, jak inne dzieci w jego/jej wieku		
uwagi...		
Używa krótszych zdań niż powinien/powinna w swoim wieku		
uwagi...		
Mówi w niejasny sposób i ciężko zrozumieć o co mu/jej chodzi		
uwagi...		
Jego/jej wymowa jest niewyraźna, omija pewne dźwięki w słowach lub używa błędnych dźwięków, np. „tubek tawy”		
uwagi...		
Ma trudności z wypowiedzianiem słów – brzmi to jak jękanie się		
uwagi...		

Uczestnictwo		☒
Nie patrzy odpowiednio na rozmówcę podczas rozmowy		
uwagi...		
Nie wydaje się, że słucha w odpowiedni sposób		
uwagi...		
Wydaje się, że nie wie, jak należy rozmawiać		
uwagi...		
Ma problemy z mówieniem i słuchaniem w kontaktach z innymi dziećmi		
uwagi...		
Ma trudności z dołączeniem do innych dzieci podczas zabawy lub rozmowy		
uwagi...		

Dodatkowe informacje

Dzieci ze specjalnymi potrzebami w zakresie mowy, języka i komunikacji

Mniej więcej 10 proc. wszystkich dzieci ma długoterminowe w zakresie mowy, języka i komunikacji. Jeszcze więcej wykazuje opóźnienia na tym polu polegające na tym, iż ich umiejętności komunikacyjne rozwijają się wolniej niż się tego po nich oczekuje. Dzieci te mogą mieć problem z:

Dźwiękami mowy - mogą nie wymawiać poprawnych głosek w określonych wyrazach lub opuszczać je zupełnie, co sprawia, iż ich mowa jest niewyraźna. Na przykład: „hubek herbaty”

Płynność - dzieci mogą się jąkać. Podczas mówienia mogą się wahać i powtarzać dźwięki, słowa albo zdania, bądź mogą w ogóle z trudem wypowiadać słowa

Zrozumienie języka - mogą mieć problem ze zrozumieniem słów i zdań

Język mówiony (mowa) - mogą nie wymawiać pewnych słów albo nie umieć łączyć wyrazów w zdania, czasem mogą mówić w sposób nieuporządkowany i chaotyczny. Wykorzystywanie języka do komunikacji społecznej - mogą wypowiadać wiele słów i łączyć je w zdania, ale nie umieć zastosować język w rozmowie, zabawie i do nawiązywania znajomości z innymi dziećmi

Dzieci ze specjalnymi potrzebami w zakresie mowy, języka i komunikacji mogą mieć problem z jednym z powyższych obszarów albo ich większą liczbą. Więcej informacji znaleźć można w bezpłatnej publikacji „Misunderstood”, którą można pobrać albo zamówić na stronie: www.hello.org.uk/resources

Jeśli angielski nie jest językiem ojczystym dziecka

Umiejętność posługiwania się większą ilością języków jest bardzo korzystna. Kiedy dziecko uczy się mówić i rozumieć, rodzice powinni do niego mówić w języku, w którym sami czują się najpewniej.

Dzieci uczą się poprzez słuchanie i mówienie do ludzi - dotyczy to zarówno języka ojczystego jak i angielskiego.

W przypadku podejrzenia, iż dziecko ma problemy z posługiwaniem się tak językiem ojczystym jak i angielskim, należy porozmawiać z lekarzem, pielęgniarką środowiskową albo pracownikiem miejscowej poradni logopedycznej. Przy wyjaśnianiu swoich obaw skorzystać można z listy kontrolnej na stronie 54.

Dodatkowe informacje

www.talkingpoint.org.uk

Talking Point to strona internetowa poświęcona w całości mowie, językowi i komunikacji dziecka. Jest ona przeznaczona dla dzieci, osób pracujących z nimi oraz samych dzieci i młodzieży.

Można na niej znaleźć wszystko na temat wspierania rozwoju mowy i języka u dzieci. Strona Talking Point pomaga w zidentyfikowaniu ewentualnych problemów i zawiera zalecenia mające pomóc w danej sytuacji.

Znaleźć na niej można materiały do pobrania za darmo, które można wykorzystać w pracy z dzieckiem, a także łączyć do innych miejsc, na których dostępna jest pomoc w tym zakresie. Strona prowadzona jest przez I CAN i finansowana przez kampanię Hello prowadzoną z okazji krajowego roku komunikacji.

Osoby zaniepokojone rozwojem mowy u swojego dziecka mogą uzyskać bezpośrednią poradę logopedy specjalizującego się w komunikacji dziecięcej.

Strona ta zawiera również bazę danych lokalnych placówek pomocy, w tym poradni logopedycznych. Aby odnaleźć na stronie www.talkingpoint.org.uk/talkinglinks placówki pomocy w pobliżu własnego miejsca zamieszkania, wystarczy wpisać swój kod pocztowy.

The Communication Trust
Every child understood

O fundacji Communication Trust

Communication Trust to grupa ponad 40 organizacji wolontarystycznych, wspólnie dzielących się wiedzą w celu zaspokojenia potrzeb dzieci i młodzieży w zakresie mowy, języka i komunikacji. Zadanie to realizowane jest poprzez sygnalizowanie specjalistycznych szkoleń, wsparcia i porad skierowanych dla osób pracujących z dziećmi. Fundacja finansowana jest przez pomagające dzieciom organizacje dobroczynne Afasic oraz I CAN przy wsparciu firmy BT oraz rady Council for Disabled Children (pol. Rada ds. Dzieci Niepełnosprawnych).

Więcej informacji na temat Communication Trust znaleźć można na stronie www.thecommunicationtrust.org.uk

Więcej informacji na temat organizacji zaangażowanych w pracę fundacji Communication Trust, wspierających dzieci z potrzebami w zakresie komunikacji oraz ich rodziny, znaleźć można na stronie:

www.thecommunicationtrust.org.uk/partners

Sponsorem kampanii Hello jest firma BT, która oddana jest idei doskonalenia umiejętności komunikacyjnych u dzieci.

Więcej informacji znaleźć można na stronie www.bt.com/learningandskills

Sponsored by

Tekst opracowany został przez Wendy Lee, Professional Director, The Communication Trust.

Wyrazy podziękowania dla wszystkich osób, które przyczyniły się dodatkowo do powstania niniejszej publikacji.

Dodatkowe kopie broszury zamówić można na stronie: www.hello.org.uk/smalltalk

Projekt:

The Design Conspiracy - www.thedesignconspiracy.com & Jeremy Hime (formatowania)

Ilustracje:

Nila Aye (©Nila Aye 2011) - www.nilaaye.com

Wydanie pierwsze: maj 2011.

O kampanii Hello

Kampania Hello prowadzona jest z okazji przypadającego w 2011 r. krajowego roku komunikacji – ma ona na celu zwiększanie świadomości znaczenia, jakie ma dla dzieci i młodzieży posiadanie odpowiednich umiejętności w zakresie komunikacji.

Szacuje się, iż ponad milion dzieci w Wielkiej Brytanii posiada specjalne potrzeby w zakresie mowy, języka i komunikacji w określonej postaci, wymagające dodatkowej pomocy z zewnątrz. Potrzeby te mogą mieć na dzieci bardzo silne oddziaływanie, którego skutki odczuwać będą przez całe życie.

Celem kampanii Hello jest postawienie kwestii komunikacji na pierwszym miejscu w domach i szkołach na terenie całego kraju. Służyć temu mają informacje dotyczące typowego rozwoju umiejętności porozumiewania się, rozpoznawania ewentualnych problemów oraz placówek udzielających porad i wsparcia.

Więcej informacji na temat kampanii znaleźć można na stronie www.hello.org.uk, na której można również zarejestrować się w celu otrzymywania regularnych wiadomości.

Kampania Hello kierowana jest wspólnie z urzędem Office of the Communication Champion

